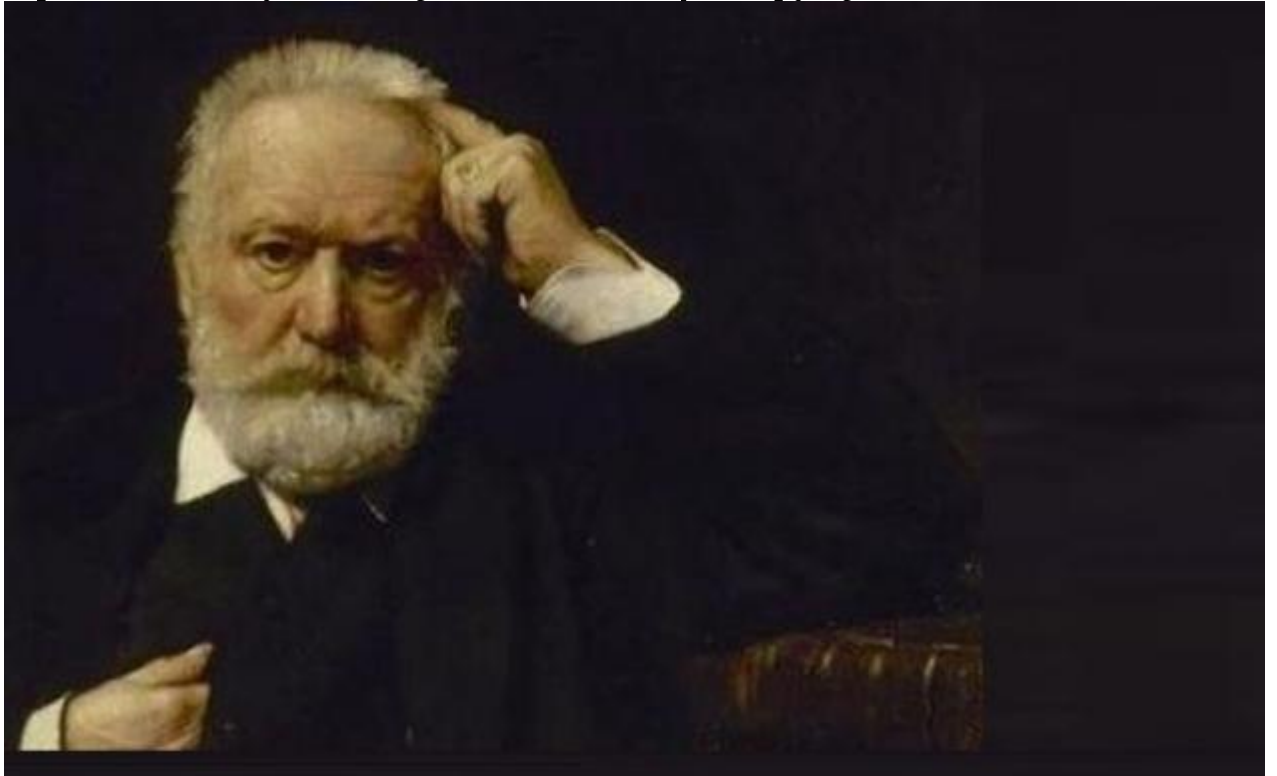

Βίκτωρ Ουγκώ: «Για να είσαι λεύτερος, πρέπει να μάθεις να είσαι φτωχός.»

Σαν σήμερα γεννιέται ο Β. Ουγκώ.

Ο Βίκτωρ Ουγκώ (26 Φεβρουαρίου 1802 – 22 Μαΐου 1885) ήταν Γάλλος μυθιστοριογράφος, ποιητής και δραματουργός, ο πλέον σημαντικός και προβεβλημένος εκπρόσωπος του κινήματος του γαλλικού ρομαντισμού.

Από τα πρώτα χρόνια της εφηβείας του αντιλήφθηκε το λογοτεχνικό του ταλέντο. Η αξία του αναγνωρίστηκε σύντομα μέσα στο γαλλικό ακαδημαϊκό κύκλο αλλά και στο ευρύτερο αναγνωστικό κοινό. Ταυτόχρονα ασχολήθηκε με την πολιτική μεταλλασσόμενος βαθμιαία από φιλομοναρχικό συντηρητικό σε ριζοσπάστη δημοκρατικό. Την τελευταία περίοδο της ζωής του γνώρισε τη λατρεία του γαλλικού έθνους, ταυτιζόμενος με την ίδια τη Γαλλία, όπως ο ίδιος έλεγε στο ποίημά του *Lettre à une femme* (Γράμμα σε μία γυναίκα): "Je ne sais plus mon nom, je m'appelle Patrie!" (Δε γνωρίζω πλέον το όνομά μου, ονομάζομαι Πατρίς). Προ πάντων, όμως, ήταν ο ποιητής του νέου κόσμου, ο προφητικός, παραισθησιακός φιλόσοφος και μυθοπλάστης μιας ριζικά νέας εποχής.

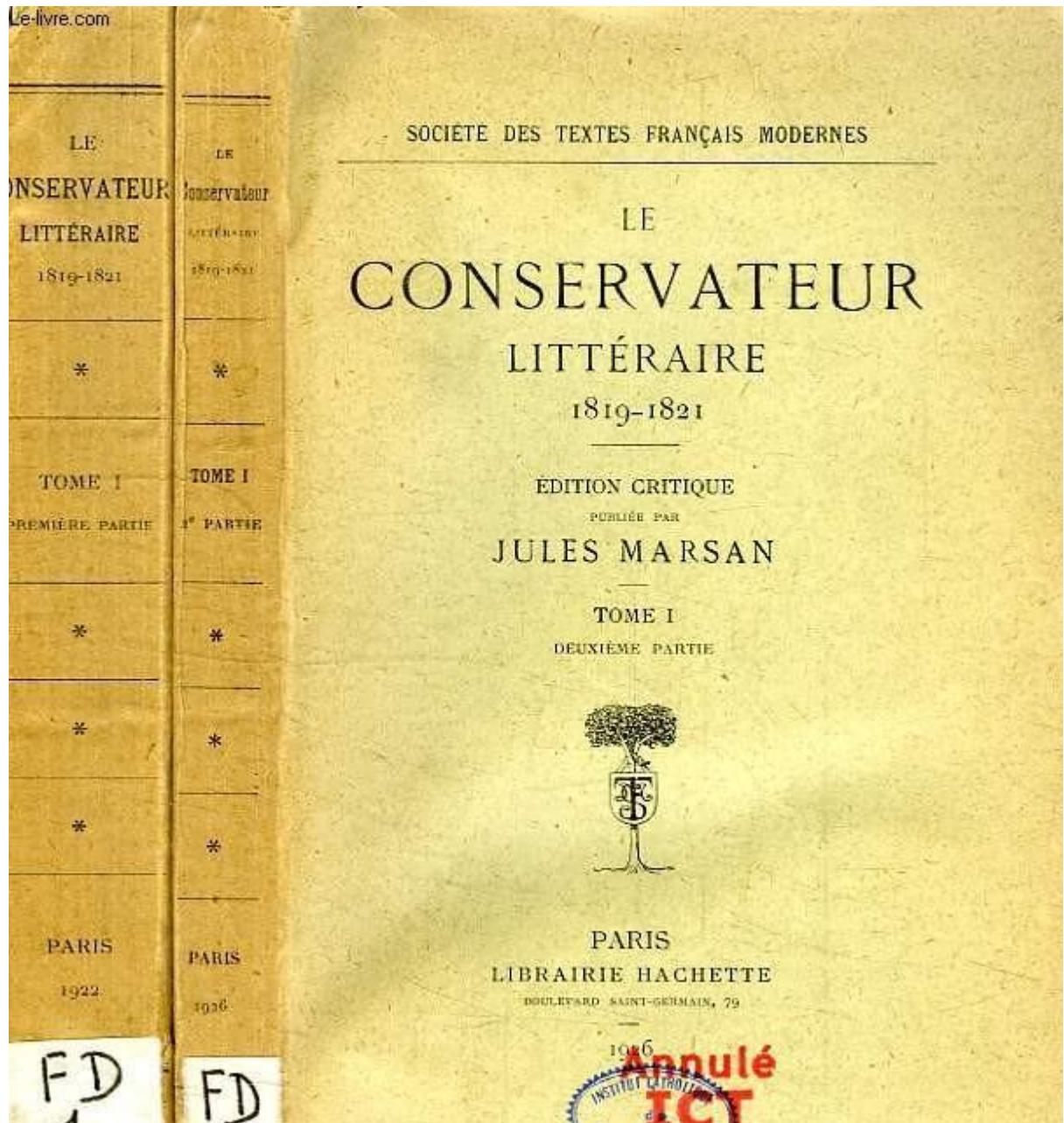
Ο πατέρας του ήταν στρατιωτικός (έγινε στρατηγός της Αυτοκρατορίας το 1809) του Ναπολέοντα και ιδεολογικά τοποθετημένος στους δημοκρατικούς ενώ θρησκευτικά δήλωνε αθεϊστής. Στο άλλο άκρο η μητέρα του, προερχόμενη από παλιά αριστοκρατική οικογένεια, ήταν φιλομοναρχική και ευσεβής ρωμαιοκαθολική.

Από πολύ νωρίς ξεκίνησε να γράφει ποιήματα και να μεταφράζει κλασσικούς Λατίνους ποιητές όπως ο Βιργίλιος. Η πρώιμη φιλοδοξία του τον έσπρωξε να γράψει σε ηλικία μόλις 14 ετών σε μία εφημερίδα της εποχής: "Je veux être Chateaubriand ou rien" (Επιθυμώ να γίνω ή Σατωβριάνδος ή τίποτα). Στα 1817 βραβεύτηκε από τη Γαλλική Ακαδημία για κάποιο ποίημά του και το 1819 βραβεύτηκε από τα Ανθεστήρια της Τουλούζης (Académie des Jeux floraux de Toulouse). Ο Σατωβριάνδος αποκάλεσε τον Ουγκώ "εξαιρετική φυσιογνωμία", προφητεύοντας έτσι το μεγάλο μέλλον του νεαρού συγγραφέα. Αυτά τα γεγονότα έπεισαν τον πατέρα του να τον αφήσει να αφιερωθεί στη λογοτεχνία παρά τα σχέδιά του να φοιτήσει ο γιος του στην Πολυτεχνική Σχολή. Λίγο καιρό αργότερα θα εγκαταλείψει και τις σπουδές του στη Νομική Σχολή. Άλλωστε τα βραβεία ποιήσεως που κέρδισε, του έδωσαν θάρρος να συνεχίσει.

Αν και επί ένα έτος ήταν αναγκασμένος να μένει σε μία σοφίτα επί της οδού Ντι Ντραγκόν, παρέα με ποντίκια, έγραφε ωστόσο με μεγάλη επιμέλεια, επιμονή και αυτοπεποίθηση, αρετές που δεν του έλειψαν ποτέ στη ζωή του.

Ο Ουγκώ σε νεαρή ηλικία

Το 1819 ιδρύει μαζί με τους αδερφούς του το περιοδικό Conservateur Littéraire όπου υποστηρίζει τις θέσεις του Σατωβριάνδου (François René Chateaubriand).

Το 1823 κάνει το λογοτεχνικό του ντεμπούτο με το μυθιστόρημα Χαν της Ισλανδίας (Han d'Islande), το οποίο κυκλοφόρησε με ψευδώνυμο σε τέσσερις μικρούς τόμους. Η συγγραφική του σταδιοδρομία τώρα είχε αρχίσει επισήμως. Η ποίηση της εποχής εκείνης ήταν έντονα ρομαντική, αλλά ρηχή και επιτηδευμένη. Ο Ουγκώ εγκατέλειψε τον παλιό αυτό ποιητικό τύπο και με το δροσερό λυρισμό του, εγκαινίασε μία νέα ποιητική τέχνη.

Ο Κρόμγουελ είναι το έργο που του εξασφάλισε τον τίτλο του επαναστάτη του ρομαντισμού και του ηγέτη των νεωτεριστικών τάσεων της τέχνης, σ' όλες τις εκδηλώσεις. Στο μνημειώδη Πρόλογο του Κρόμγουελ (Préface de Cromwell) ο Ουγκώ προτείνει στους συγχρόνους του δραματουργούς να απαλλαγούν από τις φόρμες, που επέβαλλε ο γαλλικός θεατρικός κλασικισμός, εισάγοντας στη θεατρική τέχνη το ρομαντικό δράμα. Έχοντας ήδη γνωρίσει το σαιξπηρικό έργο, τη γερμανική θεατρογραφία και τη δραματουργία του Σλέγκελ (Schlegel) με τον πρόλογό του δίνει το έναυσμα μίας πολύχρονης διαμάχης μεταξύ γαλλικού κλασικισμού και

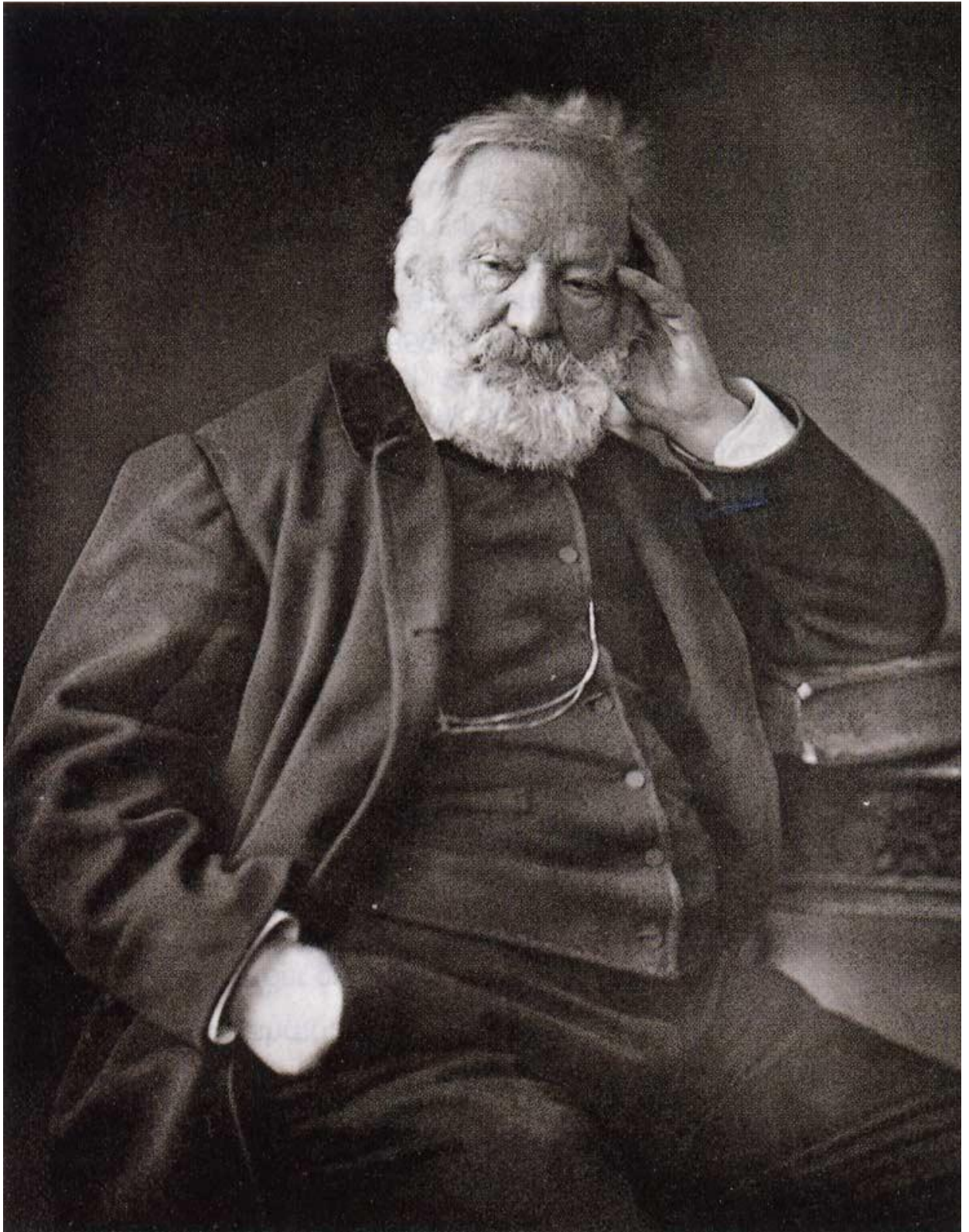
Ρομαντισμού. Επιπλέον με τον Κρόμβελ εισηγείται ένα υπόδειγμα σύγχρονου ιστορικού δράματος, που υπακούει στη σαιξπηρική τεχνική.

Από την καταξίωση στην εξορία

Παρόλες τις ποιητικές του δάφνες, τα οικονομικά του Ουγκώ δεν ήταν πολύ ανθηρά μέχρι που καταπιάστηκε με το δράμα. Η περίοδος των ετών 1830 έως 1843 αποτελεί διάστημα καταξίωσης του Γάλλου λογοτέχνη με πλούσια παραγωγή έργων. Το 1830 ανεβαίνει με μεγάλη επιτυχία το θεατρικό του έργο Ερνάνης (Hernani), του οποίου η έκδοση τού έφερε πολλά κέρδη. Λίγο αργότερα, το 1831, κυκλοφορεί το διάσημο μυθιστόρημά του Η Παναγία των Παρισίων (Notre-Dame de Paris), που σύντομα μεταφράστηκε σε πολλές ξένες γλώσσες και τον έκανε ακόμα πιο πλούσιο. Παράλληλα δημοσιεύει έργα λυρικής ποίησης, εμπνευσμένα από το ειδύλλιο του με τη Ζυλιέτ Ντρουέ. Στα 1841, έπειτα από δύο άκαρπες υποψηφιότητες, εκλέγεται μέλος της Γαλλικής Ακαδημίας (Académie française).

Η ζωή του, εντούτοις, θα σημαδευτεί μέχρι τέλους από μία προσωπική τραγωδία, το θάνατο από πνιγμό της νεόνυμφης κόρης του Λεοπολδίνης (Léopoldine) και του συζύγου της Καρόλου Βακερί (Charles Vacquerie) στις 4 Σεπτεμβρίου 1843. Ο Ουγκώ εκείνες τις μέρες βρισκόταν σε ταξίδι στα Πυρηναία και πληροφορήθηκε το γεγονός διαβάζοντας τυχαία κάποια εφημερίδα. Η καταλυτική επίδρασή του συμβάντος πάνω του φάνηκε από το ότι δε δημοσίευσε κανένα έργο του τουλάχιστον για μία δεκαετία.

Η πραξικοπηματική κατάλυση της δημοκρατίας από το Ναπολέοντα Γ' το 1851 και η ανάδειξή του σε Αυτοκράτορα κάνει τον Ουγκώ να αλλάξει τις φιλοβοναπαρτικές του αντιλήψεις και να στραφεί με μένος εναντίον του. Η επικείμενη δίωξή του, μετά από αυτό, τον αναγκάζει να διαφύγει στις Βρυξέλλες μεταμφιεσμένος σε εργάτη. Έτσι εγκαινίασε την μακρά περίοδο αυτοεξορίας του, που θα διαρκέσει περίπου 20 χρόνια.

Η περίοδος της εξορίας

Στη διάρκεια της εξορίας του δημοσίευσε δύο πολιτικά μανιφέστα ενάντια στον Ναπολέοντα Γ', το Ναπολέον ο Μικρός (Napoléon le Petit, 1852) και το Επιστολές στο Λουδοβίκο Βοναπάρτη (Lettres à Louis Bonaparte, 1855), που διαδόθηκαν ευρέως παράνομα στη Γαλλία, ενώ αργότερα συνέγραψε αναφορικά με τα γεγονότα της εποχής το έργο Η ιστορία ενός εγκλήματος (Histoire d'un crime, Α' μέρος 1877

και Β' μέρος 1878). Το 1853 κυκλοφορεί και την ποιητική του συλλογή Τιμωρίες (Les Châtiments) όπου με λυρισμό επαγγέλλεται το θρίαμβο της παγκόσμιας δημοκρατίας.

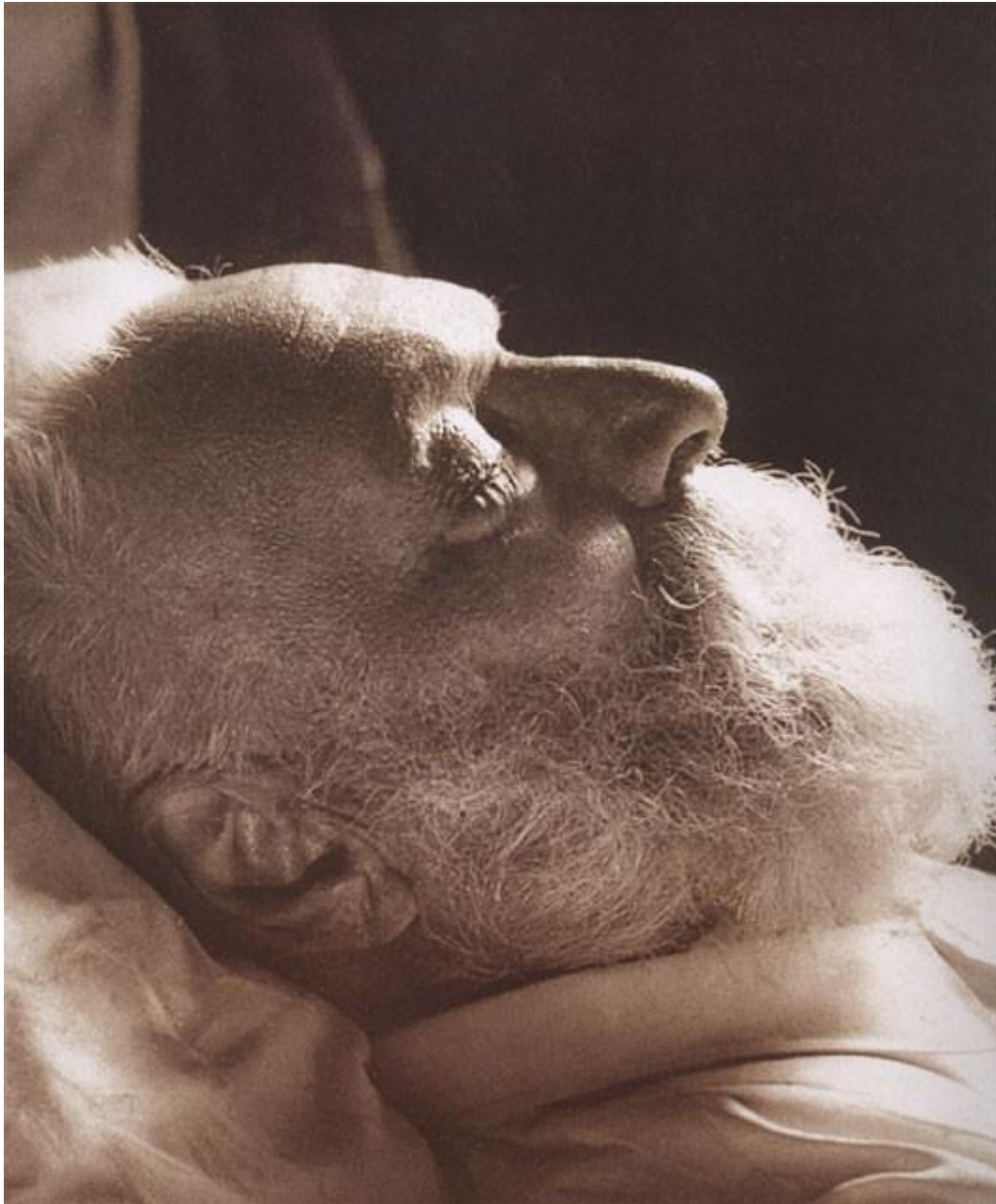
Το Hauteville House, τόπος παραμονής του Γάλλου λογοτέχνη στο Γκέρνσεϋ

Αρχικά εγκαταστάθηκε στις Βρυξέλλες, το 1852, όμως, μετέβη στο βρετανικό νησί Τζέρσεϋ, το οποίο η ανησυχία των τοπικών αρχών για τη δράση του τον ανάγκασε να εγκαταλείψει το 1855 για να μεταβεί στο γειτονικό νησί Γκέρνσεϋ. Εν τω μεταξύ το Σεπτέμβριο του 1853 μυείται από την Ντελφίν Ντε Ζιραρντέν (Delphine de Girardin), που τον επισκέπτεται στο Τζέρσεϋ, στον πνευματισμό, την επικοινωνία δηλαδή με πνεύματα νεκρών μέσω περιστρεφόμενων και ομιλούντων τραπεζιών.

Στη διετία της παραμονής του στο Τζέρσεϋ κατατράχεται από την εμμονή του θανάτου και τον απασχολούν τα μυστήρια της ψυχής και του κόσμου. Τότε συγγράφει τα έργα Το Τέλος του Σατανά (La fin de Satan) και Θεός (Dieu), όπου στο πρώτο μεν πραγματεύεται το πρόβλημα του Κακού και στο δεύτερο το πρόβλημα του Απείρου. Και τα δύο εκδόθηκαν μεταθανάτια και έχουν τη μορφή αποκαλυπτικών οραμάτων κινούμενα από τη λανθάνουσα τάση του Ουγκώ για ποίηση σε φόρμα ενόρασης.

Στο νησί Γκέρνσεϋ διαμένει στο Hauteville - House από όπου έχει τη δυνατότητα να παρατηρεί τη θάλασσα και τις απέναντι γαλλικές ακτές. Εκεί, στρεφόμενος από τη μεταφυσική αναζήτηση στην ανθρώπινη εποποιία, συγγράφει την ποιητική συλλογή Ο Θρύλος των Αιώνων (La Légende des Siècles, 1859) και ολοκληρώνει το αριστούργημά του Οι Άθλιοι (Les Misérables, 1862). Οι Άθλιοι, που άμα τη εκδόσει τους σαγήνευσαν τα λαϊκά στρώματα, θεωρήθηκαν ως το πρώτο μοντέρνο μυθιστόρημα και χαρακτηρίστηκαν σαν κοινωνικό ευαγγέλιο των ηθικών και πολιτικών αρετών και φραγγέλιο των κακιών της τότε αστικής κοινωνίας. Σε αυτό το έργο, το οποίο δουλεύει περίπου από το 1828, ο Ουγκώ αποτυπώνει μισό αιώνα γαλλικής ιστορίας. Αποτελεί μία επική τοιχογραφία των μεγάλων γεγονότων της Γαλλίας συνδυαζόμενων με την ιστόρηση ενός μεγάλου έρωτα. Ο Ουγκώ χρησιμοποίησε μερικές από τις δικές του περιπέτειες στην κατασκευή του πλαισίου αυτού. Η ζωή του Μάριου στην πανσιόν Γκορμπό δεν είναι παρά η ίδια η ζωή του Ουγκώ στην οδό Ντι Ντραγκόν! Το βιβλίο δεν ενθουσίασε τον κύκλο των διανοουμένων κριτικών, ενώ περιελήφθη από τον Πάπα Πίο ΙΔ' στον κατάλογο των απαγορευμένων βιβλίων. Εντούτοις, το έργο αυτό εξάπλωσε σε όλο τον κόσμο τη φήμη του Ουγκώ. "Οι σελίδες του αποτελούν λυρικές εποποιίες πρωτογενούς φύσεως" έγραψε ο μεγάλος ποιητής Κωστής Παλαμάς. Η έκδοση του βιβλίου σημείωσε πρωτοφανή επιτυχία στα εκδοτικά χρονικά. Μία επιτυχία που κανένα άλλο βιβλίο, εκτός από την Αγία Γραφή δεν γνώρισε.

Ο Ουγκώ στο νεκρικό κρεβάτι, φωτογραφημένος από τον Félix Nadar

Στις 30 Ιανουαρίου 1876 ο Βίκτωρ Ουγκώ ονομάζεται ισόβιος Γερουσιαστής από τη Γαλλική Δημοκρατία. Την τελευταία αυτή πολιτική περίοδο της ζωής του γίνεται το είδωλο της ριζοσπαστικής αριστεράς. Ο ίδιος είναι πλέον οπαδός ενός ουτοπικού σοσιαλισμού πιστεύοντας στην κοινωνική συμφιλίωση και την ειρηνική επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων, σε σχέση με την επαναστατική βία. Θεωρεί ότι ο ατομικός δρόμος προς την ηθική τελείωση, προς την καλοσύνη οδηγεί στη "σωτηρία" του ατόμου και της κοινωνίας.

Το Φεβρουάριο του 1881 οργανώνεται ένας πανεθνικός εορτασμός προκειμένου να τιμηθεί η είσοδος του στην ένατη δεκαετία της ζωής του. Ο Βίκτωρ Ουγκώ πέθανε στις 22 Μαΐου 1885 σε ηλικία 83 ετών έχοντας λάβει εν ζωή σπάνια δόξα για πνευματικό δημιουργό. Στη Γαλλία κηρύχθηκε εθνικό πένθος και μία νύχτα η σορός του έμεινε με τιμητική φρουρά κάτω από την Αψίδα του Θριάμβου, ταιριαστή τιμή στον μεγάλο άνδρα των Γαλλικών Γραμμάτων. Την ημέρα της κηδείας του (1η

Ιουνίου) περίπου 2.000.000 άνθρωποι συνόδευσαν τον επιφανή νεκρό από την Αψίδα του Θριάμβου στο Πάνθεον, το οποίο ορίστηκε ως τελευταία του κατοικία.

Επιμέλεια: Νικολαΐδου Κατερίνα